

УДК 628.157

ЗАКОНОДАВЧІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ТА МІСЦЕВОГО РІВНЯ

К. О. Лівенда

студентка 5 курсу, група ОіОм-51, навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент О. Л. Міклуха

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті розглянуто історію розвитку та становлення поняття стратегічного планування у світі та в Україні. Проаналізовано основні законодавчі акти України щодо регулювання питань формування стратегій. Проведено оцінку стану законодавчої бази з питань змісту стратегій відповідно до Цілей сталого розвитку.

Ключові слова: стратегічне планування, стратегія, планування, сталий розвиток, децентралізація, прогноз.

В статье рассмотрена история развития и становления понятия стратегического планирования в мире и в Украине. Проанализированы основные законодательные акты Украины по регулированию вопросов формирования стратегий. Проведена оценка состояния законодательной базы по вопросам содержания стратегий в соответствии с Целями устойчивого развития.

Ключевые слова: стратегическое планирование, стратегия, планирование, устойчивое развитие, децентрализация, прогноз.

The article considers the history of development and formation of the concept of strategic planning in the world and Ukraine. The main legislative acts of Ukraine on the regulation of strategy issues are analyzed. An assessment of the state of the legal framework for the regulation of strategies in accordance with the Sustainable Development Goals.

Keywords: strategic planning, strategy, planning, sustainable development, decentralization, forecast.

Актуальність теми дослідження викликана сучасною тенденцією посилення уваги та запиту суспільства до прозорості та ефективності роботи державних структур та суб'єктів господарювання, що реалізується через стратегії розвитку, які формуються за участю громади. При цьому важливим чинником є розуміння та дотримання визначених законодавством правил та норм регулювання та розвитку стратегічних планів.

Метою статті є дослідження та аналіз становлення законодавчої бази з питань стратегічного планування, з врахуванням досвіду зарубіжних країн.

Проблеми організації та становлення законодавчої бази з питань регулювання стратегічного планування в Україні та закордоном досліджували багато учених та практиків, зокрема: Євмашкіна О. Л., Хитько М. М., Савчук С. В., Горбулін В. П., Качинський А. Б., Сментина Н. В., Білошицька Н. М., Лецишин Р. М. та інші.

На думку відомого американського історика Вільяма Мак-Ніла, витоки стратегічного планування започатковані з часів заснування Пруссією Генерального штабу в 1803–1809 рр., де офіцерами було створено «організаційну цитадель». При цьому їм необхідно було

«збирати дані, аналізувати помилки, а також критично підійти до тактики та стратегії, що умовно відпрацьовувалися під час маневрів у мирний час» [1]. Перший досвід планування належить Великобританії, де з 1900 р. почали складатися плани розвитку Лондона [2, С. 360]. У США в 1993 році було прийнято закон, який зобов'язував усі міністерства, рядові агенції та департаменти розробляти стратегічні плани, річні плани як частину стратегічних та готувати щорічні звіти про виконання планів. У Великобританії з 1991 р. кожне міністерство та відомство подавало в парламент річний звіт, в якому відображалися досягнуті ним результати діяльності, а також очікувані результати в наступному бюджетному періоді [3]. Щодо Канади, то «з 1995 р. всі федеральні міністерства і відомства повинні були визначати основні суспільно значущі результати своєї діяльності та чітко формулювати, чого вони прагнуть досягти в інтересах громадян. У Франції перехід до індикативного методу планування у розпочато з розробки в 2001 р. проєкту Органічного (конституційного) закону про державні фінанси, який набув чинності з 1 січня 2006 р., визначав поняття «результативність бюджетних видатків» та закріпив основні принципи планування індикативного типу» [4].

Узагальнюючи досвід зарубіжних країн щодо стратегічного планування, варто зазначити, що: по-перше, спостерігалися значні відмінності у термінології: у Франції – індикативні плани, в Канаді – національні бюджети, в США – бюджети і фінансові плани, в країнах ЄС – стратегічні плани, але всі вони побудовані на певних індикативних показниках; по-друге, в більшості країн створені спеціальні служби (комісії, департаменти, відділи) для здійснення функцій планування, прогнозування і програмування; по-третє, конкретність планових розробок у різних країнах різна і залежить від частки державного сектора в національній економіці.

В Україні питання стратегічного планування намагалися затвердити Законом України «Про державне стратегічне планування» [5], де зазначалося, що стратегічне планування – це функція державного управління з обрання пріоритетів, визначення з урахуванням наявних ресурсів цілей та напрямів розвитку, розроблення та виконання взаємозв'язаних завдань і заходів соціально економічного розвитку.

Офіційно ствердився в Україні курс на розвиток суспільства після вересня 2015 року, коли у Нью-Йорку на Саміті ООН в рамках 70-ї ювілейної сесії Генеральної Асамблеї ООН глави держав і урядів погодили порядок денний світового розвитку на період після 2015 р.

В Україні відбулося формування цілей сталого розвитку на 2016–2030 роки, а також відповідних завдань і показників для моніторингу досягнення цілей. За результатами проведеної роботи було підготовлено Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», в якій було визначено національну систему ЦСР [6].

Виникла необхідність пристосування цілей сталого розвитку до національної стратегії та планів загальнодержавного, галузевого, регіонального та місцевого рівнів, що Уряд України визнав одним з головних завдань [7].

Одним із ключових завдань для реалізації стратегії сталого розвитку стало реформування територіальної організації влади в Україні на засадах децентралізації. Під час реалізації такого завдання на всеукраїнському, регіональному та місцевому рівнях виникають проблеми з визначенням законодавчого регулювання механізму розробки стратегій та стратегічних планів, які мали б бути розроблені на основі цілей сталого розвитку.

Сьогодні в Україні відсутня нормативно встановлена єдина державна система стратегічного планування. Конституція України не передбачає створення стратегій і програм сталого, або еколого-соціально-економічного, розвитку: стаття 119 передбачає виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, а також програм охорони довкілля [8].

Основним законодавчим актом у сфері планування економіки в Україні є Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 2000 р., який визначає правові, економічні та організаційні засади формування цілісної системи прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку України, окремих галузей економіки та окремих адміністративно-територіальних одиниць як складової частини загальної системи державного регулювання економічного і соціального розвитку держави [9]. Однак, зважаючи на те, що з часів свого затвердження та набуття чинності в закон майже не вносилися зміни, він не враховує нових планових документів з питань економічного та соціального розвитку територій, які свого часу з'явилися в країні, а також не регламентує на законодавчому рівні взаємозв'язок між прогнозами, програмами та планами макро-, мезо- та мікрорівнів [10].

З метою вдосконалення системи прогнозно-планової документації з питань соціально-економічного розвитку, що є результатом запровадження стратегічного планування в органах виконавчої влади країни, розпорядженням Кабінету Міністрів України було також схвалено «Концепцію вдосконалення системи прогнозних і програмних документів з питань соціально-економічного розвитку України» від 2006 року [11]. Поданим документом визначено багаторівневу ієрархічну систему планування та прогнозування в розрізі «прогнозних і програмних документів, в яких відповідно до соціально-економічних та суспільно-політичних процесів, що відбуваються в державі, з урахуванням впливу зовнішньоекономічних та інших факторів і очікуваних тенденцій визначаються цілі й пріоритети соціально-економічного розвитку та заходи, які необхідно здійснити для їх досягнення» [12].

Підсумовуючи інформацію про законодавче регулювання стратегічного планування в Україні варто зазначити, що система стратегічного планування перебуває на стадії свого становлення та формування. Загальний рівень нормативного забезпечення питань функціонування стратегій та стратегічних планів є низьким. В першу чергу, це пов'язане з відсутністю єдиного законодавчого документа з регулювання питань стратегічних планів. Процес стратегічного планування частково регламентовано лише відносно регіонів щодо реалізації державної регіональної політики.

1. Горбулін В. П., Качинський А. Б. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки : монографія. К. : НІСД, 2010. 288 с.
2. Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон. наук. фах. вид. Одес. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2011. Вип. 8. 561 с. URL: <http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/E-8.pdf> (дата звернення: 15.10.2021).
3. Бугай Т. В., Галюта А. А. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі: зарубіжний досвід і можливості його використання в Україні. *Вісник ЖДТУ*. № 3 (57). URL: <https://www.google.com.ua>. (дата звернення: 12.10.2021).
4. Осипов Ю. М. Государственное программирование капиталистической экономики. (На примере Франции). М. : МГУ, 1979. 175 с.
5. Про державне стратегічне планування : проект закону України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 12.10.2021).
6. Цілі сталого розвитку в Україні : офіційний сайт організації об'єднаних націй в Україні. URL: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>. (дата звернення: 15.10.2021).
7. Аналіз державних стратегічних документів України щодо врахування адаптованих для України Цілей Сталого Розвитку до 2030 року : аналітична доповідь. К. : Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 84 с. URL: http://iser.org.ua/uploads/files/ISED_Report-UKR_Web_Final.pdf. (дата звернення: 13.10.2021).
8. Методичні рекомендації для врахування Цілей сталого розвитку в стратегіях розвитку територіальних громад: проект ПРООН/ГЕФ «Інтеграція положень Конвенції Ріо у національну політику України». URL: <https://www.google.com.ua> (дата звернення: 11.10.2021).
9. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.10.2021).
10. Сментина Н. В. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку на мезорівні : теорія, методологія, практика. Одеса : Атлант, 2015 р. 365 с.
11. Про схвалення Концепції вдосконалення системи прогнозних і програмних документів з питань соціально-економічного розвитку України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 13.10.2021).
12. Берданова О., Вакуленко В. Стратегічне планування місцевого розвитку : практичний посіб. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні DESPRO. К. : ТОВ «Софія-А». 2012. 88 с. URL: https://despro.org.ua/media/articles/04_book_berdanova_vakulenko_strateg_chne_planuvann.pdf (дата звернення: 14.10.2021).